

Oudenaarde, 28 januari 2017

**Toespraak bij de lancering van
het Libbrechtgenootschap VZW
en
*Filosofie zonder grenzen***

door

Els Janssens

voorzitster Libbrechtgenootschap VZW

Geachte minister van Staat, geachte burgemeesters, schepenen, professoren
Beste Ulrich,
Beste familie Libbrecht,
Beste vrienden, sympathisanten

Welkom!

Wat een warmte om zoveel mensen verzameld te zien rond één mens en wat hij in zijn 88-jarige leven tot stand gebracht heeft: Ulrich Libbrecht.

Het doet me denken aan een zinnetje dat ik Ulrich vaak heb horen zeggen na een of andere voordracht ergens in Vlaanderen: “de laatste zat met zijn achterste buiten”. Libbrecht heeft veel overvolle zalen toegesproken en het is vandaag niet anders.

Misschien te groots voor een enge wereld, misschien te weids om binnen beperkende muren te blijven. Misschien is het wel een kenmerk van alles wat Ulrich Libbrecht gedaan heeft. Een filosofie zonder grenzen.

Dit is ook een van de redenen waarom wij dit Libbrechtgenootschap opgericht hebben. In een tijd waarin steeds meer grenzen stringent getrokken worden, is er nood aan een manier van denken die die grenzen overstijgt, die ons er terug op wijst dat wij allen mensen zijn levend op dezelfde aardbol en dat de grote verschillen niet zitten in wat wij allemaal ervaren maar in de manier waarop we die ervaringen interpreteren. Als we vrede willen, moeten we elkaar en elkaars waarden leren begrijpen en durven verder te kijken dan de grenzen van ons eigen wereldbeeld. We moeten durven waarden te ontwikkelen en uit te dragen die bijdragen tot eenheid en verbondenheid en niet tot nog meer egoïsme, uitbuiting en versplintering.

De huidige evolutie in de Verenigde Staten toont schrijnend aan hoe ver een deel van de mensheid in zijn ontwikkeling staat. We kunnen vermoeden dat hier niet veel filosofie en

zeker geen comparatieve filosofie enige invloed gehad heeft. Daarom moeten wij in Europa de rijkdom van onze filosofische traditie durven verder te zetten tegen alle economisch en pragmatisch denken in en durven de handen in elkaar te slaan met filosofen uit de ganse wereld, ook die uit India, Afrika, China, Japan en de natives of America, ...

Niet alleen omdat we elkaar zouden leren begrijpen, maar vooral ook omdat we van elkaar zouden leren, niet om materieel rijker te worden, maar om innerlijk rijkere mensen te worden met hogere waarden dan plat materialisme en om samen zorg te kunnen dragen voor heel het natuurlijke organisme van onze aarde. Filosofie, en zeker die van de taoïsten en de indianen, zou ervoor kunnen zorgen dat onze ecologische bezorgdheid niet alleen aangedreven wordt vanuit een angst om niet te overleven, maar ook en vooral vanuit een diep aanvoelen en besef van het grote wonder waarin we mogen leven, het grote kosmische proces dat zoveel goeds en moois vanzelf, zonder toedoen van de mens, doet ontstaan.

Maar ik ging het over het Libbrechtgenootschap hebben.
Ik zal met het begin beginnen.

Bijna 9 jaar geleden, in de zomer van 2008, waren velen van ons hier, in de Volkszaal van het stadhuis, op dezelfde manier samen. We vierden toen de tachtigste verjaardag van Ulrich Libbrecht. Met een academische zitting hier op het stadhuis, de opening van de Libbrechtwandeling en een groot avondfeest in Zulzeke. De grote belangstelling toonde ook toen aan dat Ulrich Libbrecht nog niet vergeten is. Dat er een grote dankbaarheid bestaat zowel vanuit de hoek van de sinologie en de filosofie als vanuit de hoek van de natuurbescherming.

Terwijl iedereen bezig was met het terug-denken en her-denken, keek Ulrich vooruit in de toekomst. Hij wist dat die voor hem veel kleiner was dan het verleden, maar daarom niet minder belangrijk. Hij verzamelde mensen waarmee hij in zijn "oude dag" –dus na zijn tachtigste- als hij niet meer naar zijn school in Antwerpen zou kunnen gaan- regelmatig kon samenkomen om in zijn werk te lezen en hierover te filosoferen.

Uit dit alles, het Libbrechtcomité van de 80ste verjaardag en de filosofeervrienden waarmee hij maandelijks samenkomt, kwamen enkele mensen naar voor die meer wouden doen, die een engagement voelden om dit waardevolle gedachtegoed verder uit te dragen. Zo ontstond het Libbrechtgenootschap.

Na een eerste oefening -de ontwikkeling van een website en een boekpresentatie in het college in Oudenaarde anderhalf jaar geleden- werkten we met een tiental enthousiastelingen aan de oprichting van een officiële VZW.

Zoals u wellicht al gelezen hebt, wil de VZW Libbrechtgenootschap het gedachtegoed van Ulrich Libbrecht levendig houden en toegankelijk maken voor de samenleving.

Waarom doen we dit? Omdat we willen voorkomen dat dit waardevolle werk zou verdwijnen. We zijn taoïstisch en boeddhistisch genoeg om te beseffen dat alles uiteindelijk verdwijnt, maar we hebben de indruk dat het daarvoor nog te vroeg is. De ideeën van Libbrecht zijn helemaal nog niet voorbij gestreefd, integendeel ze zijn vaak hun tijd vooruit geweest. Ulrich Libbrecht deed pionierswerk op het vlak van natuurbewustzijn en natuurbescherming; hij bracht een nieuwe vorm van religieus bewustzijn naar voor door ons in contact te brengen met de boeddhistische en taoïstische benaderingen; hij ontwikkelde een methode en een denkkader, een model, om verschillende levensbeschouwingen op een

heldere en bevatbare manier met elkaar te vergelijken en zelfs te integreren; nog voor er overall sprake was van multiculturalisme dacht hij al multicultureel.

Ik vermoed dat ieder van jullie iets kan noemen dat hij door Libbrecht ingezien heeft, waardoor Libbrecht iets voor u betekent heeft. Het zijn wellicht heel verschillende zaken die we naar boven kunnen halen en waardoor we kunnen zeggen: "Alleen al daarom is het de moeite waard dat het niet verloren gaat."

Hoe gaan we dit nu doen?

Op de eerste plaats zullen we een **archief** aanleggen waarin we alles van en over Libbrechts werk verzamelen. Dat zijn een massa teksten: artikels, maar ook de boeken die niet meer bij de boekhandelaar verkrijgbaar zijn, ook audio- en video-opnames van interviews, lezingen, enz. Soms komt iemand ons verrassen met iets: cassettes met een interview met Werner Trio op Klara in de jaren 90. Of het BRT-radionieuws uit de jaren 70 waarin Ulrich Libbrecht de acties tegen de aanleg van de A9 toelicht, de autostrade die dwars door het prachtige landschap van de Vlaamse Ardennen zou getrokken worden.

Op die manier hopen we al het materiaal via onze website beschikbaar te stellen voor studenten, academici maar ook vooral voor u die geïnteresseerd bent in alles wat Ulrich Libbrecht gedaan en gedacht heeft.

We vervullen via onze website ook een **loketfunctie**: wie vragen heeft kan bij ons terecht of kunnen we doorverwijzen naar specialisten. Op die manier willen we een aanknopingspunt zijn voor iedereen die met het werk van Libbrecht bezig is. Afgelopen jaar, in 2016, zijn er bv. drie Nederlandse boeken verschenen waarin enkele bladzijden tot een heel hoofdstuk aan de filosofie van Libbrecht gewijd is. Bent u zelf met het werk van Libbrecht bezig, aarzel dan niet om ons daarvan op de hoogte brengen.

Daarnaast vindt u op onze website ook een **kalender met alle activiteiten** waarin het werk van Libbrecht aan bod komt. Enkele van ons geven zelf lezingen over Libbrechts benadering van verschillende thema's. Dat kan over het boeddhisme of het taoïsme gaan, over natuur, economie, levensfilosofie, comparatieve filosofie en specifiek over Libbrechts model en benaderingswijze. Hiermee proberen we verder te zetten wat prof. Libbrecht minstens 40 jaar lang gedaan heeft. Hij gaf niet alleen lezingen op congressen verspreid over de wereld, maar ook en vooral voor tal van vereniging in heel Vlaanderen en Nederland. Ulrich Libbrecht is meer dan een hoogleraar. Het belangrijkste deel van zijn werk schreef hij niet voor zijn studenten maar voor gewone volwassenen die hij wou deelachtig maken aan de rijkdom van filosofie en hen zo wou helpen met de opbouw van een interpretatiekader en een zingeving van het leven met al zijn moeilijke maar ook wonderlijke aspecten, met het zoeken naar een antwoord op de vraag "Wat moet ik hiermee?", "Moeder, waarom leven wij?" en "Hoe kunnen we dat leven dan leven en interpreteren?"

Daarom richtte hij ook de School voor Comparatieve Filosofie Antwerpen op waar nog steeds maandelijks een 200-tal leken op zaterdag cursus komen volgen over de grote filosofische tradities uit gans de wereld.

We zullen ook zelf **activiteiten** organiseren: inhoudelijke verdiepingsdagen in het filosofisch werk, ontmoetingsmomenten waarin geïnteresseerden met elkaar in contact kunnen komen en ook belevingsactiviteiten. Want Libbrechts model toont ons dat 'weten' en zeker wanneer dit 'meten' is, niet genoeg is. We moeten het ook ervaren. Ik kan u wel proberen te

overtuigen van de waarde van de natuur, maar veel beter is het dat ik jou meeneem naar het bos om het daar aan den lijve te ondervinden en er gestemd te worden door de schoonheid en de kracht ervan. Daarom zullen wij ook de **Libbrechtwandeling** onder onze hoede nemen. Deze wandeling werd aan Ulrich bij zijn 80ste verjaardag cadeau gedaan uit dankbaarheid voor zijn grote inzet voor het behoud van het landschap van de Vlaamse Ardennen, o.a. door de oprichting van het Natuurfront Omer Wattez en door zijn jarenlang voorzitterschap van Natuurpunt. De komende maanden worden de bordjes opgefrist en we hopen u dan allen tegen de zomer te kunnen uitnodigen voor een wandelnamiddag.

We zorgen er ook voor dat er nieuwe boeken van Ulrich Libbrecht kunnen gepubliceerd worden. Het boek dat vandaag voorgesteld wordt **Filosofie zonder grenzen** is daar een voorbeeld van. Op basis van de cursus niet-westerse wijsbegeerte die prof. Libbrecht in 2007 aan de faculteit filosofie van de Universiteit Gent gaf, hebben wij een boek samengesteld waarin de grote niet-westerse filosofische tradities behandeld worden. Libbrecht geeft hierin een heldere analyse van de basisuitgangspunten van de Chinese, de Indische, de Japanse filosofie en de filosofie van de indianen. Daarnaast behandelt hij het islamitische, het joodse en het christelijke wereldbeeld en probeert op zoek te gaan naar hun bijdrage in een hedendaagse wereldfilosofie. We vroegen wijlen Heinz Kimmerle om een bijdrage te schrijven over het Afrikaanse denken. En tot slot sluit Libbrecht af met enkele voorbeelden van comparatief denken. Prof. Libbrecht zal u hierover straks meer vertellen.

Tenslotte willen wij, met het Libbrechtgenootschap, ook Libbrechts ideeën in het **maatschappelijk debat** brengen omdat hierin zo vaak slechts één dimensie van de werkelijkheid naar voor treedt: economie wordt de norm en lijkt de hoofdwaarde. Men blijft ons wijsmaken dat we niet genoeg hebben of zullen hebben en houdt ons zo in een economisch gericht keurslijf. In Libbrechts model staan echter drie waarden centraal: rationele ontwikkeling, emotionele ontwikkeling en natuur. En economie heeft in elk van die dimensies slechts een bescheiden waarde.

Libbrecht is voor onze tijd ook interessant omdat hij door zijn grondige kennis van zowel de westerse als de niet-westerse filosofieën een kritische kijk ontwikkelt op de vanzelfsprekendheden in onze cultuur. Hij haalt uit de verschillende levensbeschouwingen over de ganse wereld die ideeën die ook voor ons waardevol kunnen zijn. Deze wisselwerking en dit ruim referentiekader zorgen ervoor dat zijn benadering uniek is en eigenlijk heel actueel.

Als u zin hebt om vanuit uw eigen talenten en mogelijkheden mee te werken in het Libbrechtgenootschap, dan bent u van harte welkom. Op het foldertje op uw stoel vindt u de verschillende mogelijkheden waarop u zich bij ons kan aansluiten en vindt u ook een inschrijvingsformuliertje waarop u dit kan aankruisen. Achteraan staat een infotafel waar u alle vragen kan stellen en uw formulier in een doos kan stoppen.

Libbrecht schrijft in zijn inleiding van het derde deel van de *Inleiding comparatieve filosofie*: "Ik geloof in de vergeestelijking van de mensheid.". Daar kunnen wij allemaal aan meewerken. We hoeven ons lot niet te leggen in de handen van de zogenaamde machthebbers, maar we beschikken over een eigen vermogen om te handelen en dingen tot stand te brengen. De samenleving is ons gegeven, niet als een verworvenheid, maar als een

opdracht. Geen enkel recht is definitief verwezenlijkt: niet de vrijheid, niet de solidariteit, niet de ontwikkelingskansen, niet het natuurbehoud... Elk recht moet altijd opnieuw verdedigd worden en bewaard en beschermd, in woorden en met daden. Ulrich Libbrecht was en is zich hiervan ten zeerste bewust. Hij raadde ons aan gelijkgestemden op te zoeken en 'kleine boomkes' te planten, die kunnen groeien. Dit boomke planten we vandaag. Uw opkomst toont aan dat er een rijke bodem aanwezig is waarin het zal kunnen groeien.

Tot slot wil ik iedereen bedanken die het Libbrechtgenootschap en deze avond mogelijk maakt.

Op de eerste plaats wil ik Ulrich Libbrecht zelf bedanken die zijn waardevolle gedachtegoed in onze handen legt. Bedankt, Ulrich, voor het vertrouwen. We zullen er zorg voor dragen. Wij hadden ook graag mevrouw Libbrecht in de bloemetjes gezet, maar zij is helaas geveld door ziekte. We wensen haar een goed en spoedig herstel. De bloemetjes staan al bij haar in de ziekenkamer.

Dan wil ik ook in het bijzonder het Stadsbestuur Oudenaarde bedanken voor deze prachtige historische locatie. Alles start in de eigen cultuur, hier zijn we geworteld. Ja, zelfs deze Vlaamse middeleeuwen blijven in onze duistere grond aanwezig. Maar iedere boom richt zich naar het licht in oostelijke en in westelijke richting. Of zoals Ulrich het zo vaak met een beeld van Rainer Maria Rilke verwoord heeft. Hier is de steen in het water gevallen en we hopen dat de beweging, de groeiende ringen, zich tot ver buiten de Vlaamse Ardennen zullen mogen uitstrekken.

Dank u wel.

Els Janssens
Voorzitster Libbrechtgenootschap VZW